

IMPLEMENTATION OF COMBAT FUNCTIONS AND ENVIRONMENTAL FACTOR INFLUENCE IN BLOCKADE OPERATIONS CONDUCTED BY LAND FORCES

Dimitar S. Tashkov, Lachezar P. Rusekov

*Rakovski National Defence College- Sofia, Command and Staff Faculty, Land Forces Department,
e-mail: d.tashkov@rncd.bg, l.p.rusekov@rncd.bg*

Abstract: *Seizure of the initiative could be a decisive point in a land operation. Commanders are using skillfully combat power to block and strike the enemy, to cease his maneuver and to collapse his plan. Blockade operations are characterized by a high pace of actions and the aim is to limit the enemy freedom of maneuver and enforcing him to react to our own actions.*

Keywords: *Combat power, Blocking, Maneuver, Maneuverability, Tactical tasks, Environmental factors, Combat functions.*

РЕАЛИЗИРАНЕ НА БОЙНИТЕ ФУНКЦИИ И ВЛИЯНИЕ НА ФАКТОРИТЕ НА СРЕДАТА ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЛОКАДНИ ОПЕРАЦИИ ОТ СУХОПЪТНИТЕ ВОЙСКИ

Димитър С. Ташков, Лъчезар П. Русеков

*Военна академия „Г. С. Раковски”- София, факултет „Командно-щабен”,
катедра „Сухопътни войски”,
e-mail: d.tashkov@rncd.bg, l.p.rusekov@rncd.bg*

Въведение

Военната мощ¹ като съществена част от националната² мощ, се създава и поддържа, за да неутрализира военните заплахи. Тя е показател за способността на страната да използва военния си потенциал³ за постигане на военни цели, а като такава е основен фактор за гарантиране на националната сигурност и зависи преди всичко от състоянието и възможностите на въоръжените сили⁴, които гарантират суверенитета, сигурността и независимостта на страната, и защитават нейната териториална цялост⁵.

Военната мощ се проектира в оперативната среда посредством прилагането от командирите на бойна мощ⁶ срещу определени сили в даден момент. Блокирането като основна функция⁷ на во-

¹ Доктрина на Въоръжените сили на Република България (НП-01, издание А) – МО, С., 2017 г., с. 14

² Пак там, с. 12

³ Пак там, с. 78

⁴ Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България – изм. и доп. в ДВ бр. 38 от 24.04.2020 г, с. 17

⁵ Конституция на Република България – изм. и доп., бр. 78 от 26 септ. 2006 г., с. 2

⁶ Енев, Е. „Бойно използване на маневрените формирания от Сухопътни войски“ - част първа – ВА, С., 2013 г., с. 19

енната мощ се заключава в отказването на противостоящите сили от техните цели или намерения, посредством сковаване на маньовъра и ограничаване свободата им на действие. То може да се дефинира като изолиране на противникови групировки с цел пълното прекъсване на външните им връзки и последващо унищожаване, подавяне или пленяване. От друга страна, изолирането на войски може да бъде свързано с тяхното обкръжаване в опорните им пунктове или райони с част от главните сили, а унищожаването на обкръжения противник да се извърши от резерва (втория ешелон) на сухопътния компонент.

1. Задачи, изпълнявани от формированията на сухопътния компонент, свързани с блокадните операции

В боя, командирите използват бойната си мощ за да блокират и нанесат решаващи удари на противника. Блокирането във физическата среда включва възпрепятстване и забавяне на противостоящите сили, чрез прилагане на огнева мощ, маньовър с огън, сили и средства, в съчетание с използване на препятствия и заграждения, с цел да се ограничи свободата на действие на противника като същия бъде принуден да реагира на действията на собствените сили.

Същността на понятието маньовър⁸ се заключава в използването на силите на бойното поле чрез придвижване в комбинация с огнева мощ, с цел изпълнение на поставената мисия. За маневрените формирования, маньовърът е комбинация между придвижване и прилагане на огнева мощ, използвани за да се спечели определена позиция или преимущество над противника като маневрирането на войските трябва да е обвързано с непрекъснато огнево въздействие от поддържащите формирования. Маньовърът се провежда за създаването на най-изгодна групировка от собствените войски за стремително проникване в дълбочина, обхващане или обхождане на противника, за нанасяне на решителни внезапни удари по неговите фланг и тил от различни направления. В основата на маньовъра е и своевременното и най-пълноценно използване на огневото поразяване на противника. Най-разпространените форми на маньовър използвани от формированията при блокадни операции са:

- Обхват. Извършва се от войските с цел да излязат за нанасяне на удар във фланг на противника;
- Обход. Дълбок маньовър, който се извършва с цел да се нанесе удар в тила на противника.
- Маньовър с огън. Състои се в едновременното или последователното съсредоточаване на огневи удари по най-важните групировки и обекти на противника.

Маневреността е способността на силите да се придвижват в разнообразни условия и ситуации. Тя е важно условие за постигане на основната ѝ цел, а именно съсредоточаване на усилията в дадено направление и е необходима също така за бързо развърщане при внезапна поява на противник. Местността, въздействието на оръжието, неблагоприятните атмосферни условия и неприятелското въздушно превъзходство ще въздействат на маневреността на формированията по бойното поле.

При блокадни операции, задачите свързани с маньовъра и маневреността⁹ са в тясна взаимовръзка със задачите изпълнявани от формированията на сухопътния компонент, свързани с въздействието върху противника.¹⁰ Такива задачи са: прикови, блокирай, задръж, обходи, изолирай, унищожки.

Тактическата задача „**Прикови**“ се обуславя от действия на маневрените формирования, свързани възпрепятстването на противника да извежда каквато и да е част от неговите сили от определен район, обект, участък от местността за определен период от време. Тази задача е пряко свързана с тактическите действия обхват и обкръжаване, чрез които се предотвратява свободата на действия на противника за оттегляне и прегрупиране с цел използване за друга задача.

⁷ Доктрина сухопътни операции (НП-3.2, издание А) – МО, С., 2020 г., с. 42

⁸ Енев, Е. „Глаголи за поставяне на задачи при планиране и разпространяване на заповеди“ – ВА, С., 2011 г., с. 25

⁹ Пак там, с. 28

¹⁰ Пак там, с. 82

Тактическата задача „**Блокирай**“ се възлага формирования от сухопътния компонент, за точно определено време. Целта тук е да не се допусне достъп на противника до определена зона или да се предотврати противниково придвижване в дадено направление. Възпрепятстващият ефект е в резултат от съчетаването на огнево въздействие с естествените препятствия на местността и инженерните заграждения, за да спре атакуващите в определено направление или да предотврати излизането на противника от зоната на бойните действия. Задачата блокирай е в сила за отбрана, настъпление и забавяне, като формированията определени да изпълняват тази задача може да се наложи да удържат терен и да предприемат решителни бойни действия.

За да се изрази същността на задачата блокирай се налага да се прецизира целта и съдържанието на блокирането. Целта е удържане (окончателно спиране на противника), канализиране действията на противника в дадено направление към блокадата и попадане в смъртоносната зона. Търси се решително сражение с противника с цел да бъде унищожен или доведен до състояние на безпомощност. Когато се налага унищожение в определен участък, задачата блокирай се обвързва с тактическата задача задръж, защото задържащите сили и средства имат възложена отговорност не само да задържат противника в пространство и време, но и да се създадат условия за нанасяне на удар.

Тактическата задача „**Задръж**“ се възприема като възпиране, с последващо обкръжаване на войските на противника. Тук целта е противника да бъде канализиран в определено направление с да бъде принуден да съсредоточи активността си на определен фронт, възпрепятствайки го по да изтегли част от войските си и да ги пренасочи на друго направление. Тактическата задача задръж се дефинира като ограничаване на противниковото придвижване в определен район, идентифициран като смъртоносна зона, където противника да бъде удържан и да се създадат условия за нанасяне на решителен удар. За изпълнение на задачата с минимален риск маневрените формирования е необходима отлична координация между ударните, удържащите и поддържащите формирования. От удържащите сили се изиска да обезопасят позициите и рубежите за атака, изходните райони, районите за съсредоточаване или да осигурят огнева поддръжка.

Тактическата задача „**Обходи**“ включва маневриране на определени формирования от сухопътния компонент около противникова позиция или препятствие. Това е задача при изнасяне на формированията от дълбочина или напредване към обекти в дълбочина на противника за влизане в бой. Когато определено формирование извършва обход на противостоящи сили може да получи задача да се ангажира с противниковата позиция, с цел да се нанесе изпреварващ удар по противника, да се дезорганизира противника, да бъде лишен от възможността да оползотвори възможностите на собствените си сили, да му се отнеме преимущество и да се овладее инициативата. Тук е необходимо да се отчете риска от обкръжаване, на който ще бъдат подложени собствените сили в замяна на постигане на тактическо преимущество.

Тактическата задача „**Изолирай**“ има основна цел да отдели физически и психологически противника от неговите източници на поддръжка, да го лиши от свобода на придвижване и от възможността за контакт с неговите резерви и други формирования. На изолирания противник не се дава възможност да се чувства в безопасност на позициите си. Изолирането се свързва с обкръжаването, което ще доведе до загуба на способност на противника за физически маньовър в резултат на контрол на всички пътища за излаз и подход на резерви за осъществяване на деблокиране.

Тактическата задача „**Унищожи**“ се дефинира като физическо довеждане на противниковите сили до състояние на пълна загуба на бойна ефективност и невъзможност за възстановяването и. Задачата унищожи изисква особено внимание при създаването на групировката и оперативното построение на силите. То трябва да е такова, че да предотврати оттегляне или страничен маньовър на противника, преди да се достигне желаното ниво на поразяване. 100 % унищожение не е препоръчително освен в случаите, когато е изрично формулирано като задача. 100 % унищожение на определени противникови способности (например, оръжия за масово поразяване - ОМП) може да е желано, но неизгодно по отношение на разхода на ресурси за постигането му и от нежелани ефекти, които могат да бъдат предизвикани.

Фактори на средата, оказващи влияние на провеждането на блокадни операции

Сложността на операцията свързани с блокирането на противника, сковаването на маньовъра и нанасянето на решителен удар, с цел сричане на бойната му мощ, произтича от непосредственото влияние на много фактори в комплексното бойно пространство¹¹.

Поради сложността на средата за провеждане на бойни действия с блокиране на противниковите войски, пред командирите съществува проблем с непредсказуемостта на предстоящите бойни действия, породена от редица фактори. Съгласно доктрината за провеждане на сухопътни операции, такъв тип фактори на средата са: характер и развитие на кризата или конфликта; демографски; политически и социални характеристики на зоната; противостоящи сили представляващи заплаха; физикогеографска среда и инфраструктура в зоната; други данни, сведения и съображения.¹²

Основен вид криза, имаща пряко отношение използването на въоръжени сили, е военнополитическата криза, която се дефинира като непосредствена заплаха за сигурността на държавата. Възникващата военнополитическа криза се изразява в политическа и обществена нестабилност, която се отразява негативно както в социално, така и в икономическо отношение. Кризата възниква и ескалира бързо, въпреки възможността на управляващия орган да следи, анализира и прогнозира военнополитическата и икономическа среда и обществени нагласи. Тя може да бъде с вътрешнодържавен или международен характер, като резултат на сериозни икономически, социални и политически трудности, включително етнически вълнения и териториални спорове. Военнополитическата криза може да прерасне във военен конфликт, където е необходима намесата на въоръжени сили.

Демографските характеристики на зоната влияят косвено спрямо планирането и провеждането на операцията, посредством населението, със своите етнически и религиозни особености, съответно обществените нагласи спрямо войските, а оттам с техните действия или бездействия спрямо войските и силите в зоната.

Социалните и политически характеристики на зоната се обособяват от наличието на всички ангажирани страни в конфликта като редовни въоръжени сили, паравоенни групировки, агенции, правителствени и неправителствени организации, които оказват значително влияние върху хода на операцията, чрез различни действия или бездействия спрямо войските и силите.

Инфраструктурата като фактор на средата, в едно с характера на физикогеографската среда като терен, климат, транспортни линии и комуникации в зоната, ще повлияе съществено на провеждането на операцията.

2. Влияние на факторите на средата в реализирането на бойните функции при блокадни операции

Факторите на средата оказват неминуемо влияние на бойните действия свързани с блокиране на противниковите войски посредством въздействието им на бойните функции. Съгласно доктрината за провеждане на сухопътни операции те са: командване, информация и разузнаване, огнево въздействие (поразяване и поддръжка), маньовър, защита, бойно осигуряване и поддръжка¹³.

Бойните функции са аналитичен инструмент на командира и щаба, осигуряващ пълно описание на всички аспекти на боя при планиране и провеждане на действията, с цел налагане на намерението на командира в зоната на операция. Реализирането им в оперативната среда ще обезпечи изпълнението на всички поставени за изпълнение от маневрените формирования задачи, което ще доведе до постигане на целите на операцията и достигане на желаното крайно състояние в зоната.

Командването по своята същност представлява ръководене и управление на формированията по време на подготовката и провеждането на операцията, за постигане на определени цели. По отношение на функцията командване, в специфичните условия на средата при блокадни операции,

¹¹ Доктрина сухопътни операции (НП-3.2, издание А) – МО, С., 2020 г., с. 100/ с.21

¹² Пак там, с. 22

¹³ Пак там, с. 42

възникването на военнополитическата криза и нейното развитие не влияе, тъй като този тип операции са комбинация от отбранителни и настъпателни бойни действия, което от своя страна показва, че военен конфликт вече е наличен.

Особеностите на демографските характеристики в зоната на операцията, са от съществено значение при провеждането на операцията, тъй като населението може да окаже осезаемо влияние в зоната. Блокада на противостоящи сили може да се извърши в участък от местността включващ населени пунктове, районите за разполагане и подготовка на техниката и личния състав може също да са в близост или в населени пунктове. Командирите от всички степени имат задължение да сведат до минимум контактите на войските с цивилно население, тъй като косвени жертви са недопустими.

Особено внимание е необходимо да се обърне на своеобразният релеф, характера на местността, и специфичните метеорологични условия в зоната. Например влажността, мъглите и ниските температури, пряко намаляват видимостта, с което ще окаже негативно влияние спрямо управлението и контрола над войските, негативно влияние оказват и ниските температури на средствата за комуникация, което от също намаля ефективността на системата за командване и управление. При силно нарушена видимост се увеличава възможността за изгубване на контрола върху отделни формирования, поради загуба на установената комуникация и видим контакт.

Усложнените метеорологични условия оказват съществено влияние върху използването на техническите средства за разузнаване. При гъста мъгла или нощем ще бъде необходимо използването на термални и инфрачервени камери и средства за водене на сигнално разузнаване. Ниските температури от своя страна водят до бързото изтощаване на запасите батерии на всички технически средства, което предполага по краткото време за използване на същите.

По отношение на противостоящите сили и социалните и политически фактори в зоната, влиянието е осезаемо. Наличието на паравоенни групировки и организации, и редовни противостоящи сили ще наложи командването и управлението да се извършва по строги правила за радиообмен, да се спазване на светло и звукомаскировката при извършването на всички дейности и мероприятия по подготовката на войските.

Необходимо е да се обвърже функцията информация и разузнаване с функцията командване, тъй като за минимизиране на негативния ефект върху системата за командване и управление, от средства за електронна война и или чрез диверсионни действия, е необходимо извършването на активно разузнаване в хода на подготовката и провеждането на операцията, което ще осигури защитата на същата от сриване.

Функцията информация и разузнаване се изразява в добиване, обработка, обобщаване, систематизиране и разпространение на информация за противостоящите сили и оперативната среда. Разузнавателната информация за противник, паравоенни групировки действащи в зоната, трябва да бъде точна и пълна. Разузнават се удобните участъци за блокиране на противостоящите сили, маршрутите за извършване на обход и обхват и наличието на заграждения, които да възпрепятстват маньовъра на собствените сили, установява се състоянието на наличните пътища и мостове, както и годността им за използване. Разузнават се всички съоръжения за наличие на белези от подготовка за разрушаване им и на подстъпите към тях. Тази функция е от съществено значение за изследването на общественно-политическите нагласи в зоната като ще се реализира в добиването, обработването и разпространението към собствените сили на данни за всякакъв тип действия или бездействия от страна на агенции, правителствени и неправителствени организации, местни власти и лидери които имат влияние в зоната.

Огневото въздействие се изразява в огневото поразяване на противника и поддръжката на формированията при подхождането им към блокиращите позиции и поддържането на маньовъра на силите при извършване на обход и обхват за нанасяне на удар във фланг и тил на противостоящите сили. Огневата поддръжка на формированията може да бъде повлияна от демографските характеристики и от социалните и политически фактори в зоната, по отношение на защитени обекти с религиозно значение за местното население, болници и други важни за населението обекти. По отношение на демографските характеристики в зоната, операцията може да се извърши в

участък от местността включващ населени пунктове или в близост до населени пунктове, което ще наложи командирите да съобразят, че косвени жертви са недопустими, а разрушенията на гражданска инфраструктура е необходимо да бъдат сведени до минимум. Ударението тук е огневото въздействие по противостоящите сили в техните райони за разполагане и водене на бой, но не по гражданско население и защитени обекти. Необходимо условие за успех е правилното разполагане на собствената артилерия на такова отстояние от противниковите сили, което да позволи на същата да поддържа войските по време на изнасянето на собствените сили към блокиращите позиции, както и обхождащите формирования. Командирите от всички степени трябва правилно да организират и спазват светло и звукомаскировката при извършването на всички дейности и мероприятия по подготовката на войските и заемане на районите им за бойно използване. Тази функция е в пряка зависимост от реализиране на функциите маньовър и информация и разузнаване. Намалените възможности за разузнаване могат да окажат отрицателен ефект върху ефективността на огъня при използването на собствената артилерия.

Маньовъра като бойна функция се реализира чрез преместване на формированията на бойното поле, поддържано с огън, което ще им даде преимущество спрямо противостоящите сили. Маньовъра може да бъде силно повлиян от населението със своите етнически и религиозни особености. Обществените нагласи спрямо войските могат да доведат до сериозни затруднения при планирането на операцията чрез техните действия или бездействия. Необходимо е да бъдат привлечени на наша страна местните власти и организации както и жителите, което силно ще ограничи въздействието на паравоенни групировки и отделни диверсионни групи в зоната. Това ще доведе и до увеличаване ефективността на разузнаването в зоната, поради получаване и сравняване на информация от различни източници. От тук ще се понижи и степента на риск за собствените сили и средства, което от своя страна ще доведе до по – ефикасното прилагане на функцията защита на силите.

По отношение на инфраструктурата, е необходимо местността да се разубунае и да се установи състоянието на пътищата, проходимостта на местността извън основните пътища, скритите подстъпи за засади, наличие на инженерни заграждения, емкост на пътищата.

Защитата на силите се изразява в запазването на ефективността и способността на собствените формирования в зоната на операцията. Добре организираната военна сила на противника, бунтовническите формирования, природни бедствия, епидемии, както и икономически и социални проблеми могат значително да дестабилизируют района на операцията, като затрудняват изпълняването на задачите от собствените сили. Определени действия или бездействия на местното население породени от гореизложените условия могат да окажат съществено влияние върху реализирането на функцията защита.

Тактическата маскировка на собствените сили се явява критичен елемент за изпълнение на задачата по блокиране на противостоящите сили. В зависимост от времето на денонощието, маньовъра със сили и средства може да се извърши в нощни или в дневни условия, да започне през нощта (рано сутринта) и да продължи през деня или обратно. Придвижващите се формирования са силно уязвими от масиран артилерийски огън, удари с авиация и оръжия за масово унищожение. Сложните метеорологични условия (мъгли, валежи от дъжд или сняг) също ще окажат сериозно негативно влияние на блокиращите и особено на обхождащите формирования.

При проведено своевременно и подробно разузнаване, своеобразният характер на местността и релефа от своя страна могат да осигурят добра маскировка и защита на силите при придвижването и разполагането им в районите за съсредоточаване и при извършване на маньовър. Функцията защита на силите е пряко свързана с осигуряването и поддръжката.

Бойното осигуряване и поддръжката са абсолютно критични елементи за успеха на всяка операция, те включват транспорт, доставка, поддръжка, ремонт, здравни услуги, както и други услуги свързани с живучестта на войските. Трудностите в доставките на материални средства от всички класове и затрудненото извършване на евакуация на повредена техника, на ранени и болни може да доведе операцията до нежелан краен резултат.

Възникването и развитието на военнополитическата криза може да влияе съществено на осигуряването и поддръжката посредством налагането на различни санкции от трети страни, което от своя страна ще доведе до затруднения в доставките на материални средства на територията на страната, където се провеждат военните действия. Дефицита на материални средства от всички класове в зоната на провеждане на операция съществено ще намали възможностите на формированията в зоната. Необходимо е командирите да планират и да осигуряват формированията с материални ресурси в продължителност, обезпечаваща поддръжането на висок темп и непрекъснатост на бойните действия, за постигане на целите на операцията. Това осигуряване на доставки, включва и тяхното съхранение, обработка и транспорт, както и техническа поддръжка, ремонт на въоръжението и техниката, подмяна на оборудване, медицинско осигуряване и смяна на личен състав.

Съществува и вероятност местни лидери да поискат помощ за различни видове материални запаси, дори и финансови средства. Необходимо е да бъдат обсъдени и заделени средства по това направление, тъй като поддръжането на добри отношения с местната власт и различните неправителствени организации могат да бъдат критични за постигане на желаните краен резултат.

Използването на всички ресурси и услуги в зоната, на територията на страната домакин, следва да бъдат заплащани или местните лидери и власти да бъдат компенсирани. По отношение на противостоящите сили и социалните и политически фактори в зоната, тук влиянието може да бъде осезаемо. Наличието на паравоенни групировки и противостоящи сили изисква охранение на всички конвои за подвоз, както и разузнаването на всички маршрути, използвани от логистичните органи, с цел недопускане на попадане на засадни групи на противника.

Заклучение

Блокадните операции се характеризират с висок темп на водене на боя и бързо развитие на настъплението от страна на обхождащите отряди на собствените сили. Бойните действия се характеризират с голяма сложност, ожесточеност и упоритост. Командирите използват бойната си мощ за да блокират и нанесат удари на противника. За да се произведе желаните ефект върху противника, бойната мощ трябва да се приложи по такъв начин и в такъв момент, че да се получи едновременния ефект на неговото блокиране и същевременно нанасяне на съкрушителни удари. В този смисъл може да се направи заключение, че блокадните операции могат да бъдат преломен момент в цялостният замисъл на командира за боя.

References:

1. Доктрина на Въоръжените сили на Република България (НП-01, издание А) – МО, С., 2017
2. Доктрина сухопътни операции (НП-3.2, издание А) – МО, С., 2020г.
3. Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България – изм. и доп., в ДВ бр. 38 от 24.04.2020 г.
4. Конституция на Република България – изм. и доп. бр. 78 от 26 септ. 2006 г.
5. Енев, Е. „Глаголи за поставяне на задачи при планиране и разпространяване на заповеди“ – ВА, С., 2011 г.
6. Енев, Е. „Бойно използване на маневрените формирования от Сухопътни войски“ – част първа, ВА, С., 2013 г.
7. Хинов, И., Белчев Г. „Обсадните операции – елемент от овладяването на населени пунктове“ – Сборник доклади от годишната университетска научна конференция 28-29 май 2020, Том 6, НВУ „В. Левски“ ISSN 1314-1937, 236-245 стр.
8. Чалъков Р., Илиев К., „Съвместна огнева поддръжка“ – фактор в съвременните операции, Сборник доклади от международна научна конференция, НВУ, Факултет „Артилерия, ПВО и КИС“, с. 158-166, Издателски комплекс на факултет „Артилерия, ПВО и КИС“, Шумен, 2017, ISSN 2367-7902
9. Речник на термините и дефинициите, използвани в НАТО (AAP-06) – ВА, С., 2021 г.